

SPOŁECZNE CZYNNIKI
UPADKU I TRWANIA

KLUBÓW

SPORTOWYCH

W OKRESIE TRANSFORMACJI
USTROJOWEJ W POLSCE

SPOŁECZNE CZYNNIKI
UPADKU I TRWANIA

KLUBÓW SPORTOWYCH

W OKRESIE TRANSFORMACJI
USTROJOWEJ W POLSCE

DOBROŚŁAW
MAŃKOWSKI

WYDAWNICTWO
UNIERSYTETU GDAŃSKIEGO

GDAŃSK 2024

Recenzent
Dr hab. Michał Lenartowicz, prof. AWF

Redaktor Wydawnictwa
Elżbieta Michalak-Witkowska

Korekta
Dorota Rybak

Projekt okładki i stron tytułowych
Studio Spectro

Skład i łamanie
Mariusz Szewczyk

Publikacja sfinansowana ze środków
Prorektora ds. Badań Naukowych Uniwersytetu Gdańskiego,
Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu Gdańskiego
oraz Instytutu Socjologii Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu Gdańskiego

© Copyright by Uniwersytet Gdański
Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego

ISBN 978-83-8206-622-7

Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego
ul. Armii Krajowej 119/121, 81-824 Sopot
tel. +48 58 523 11 37, tel. kom. +48 725 991 206
e-mail: wydawnictwo@ug.edu.pl
wydawnictwo.ug.edu.pl

Księgarnia internetowa: wydawnictwo.ug.edu.pl/sklep/

Druk i oprawa
Zakład Poligrafii Uniwersytetu Gdańskiego
ul. Armii Krajowej 119/121, 81-824 Sopot
tel. +48 58 523 14 49

Spis treści

Wstęp	9
Rozdział I. Socjologia organizacji, nowy instytucjonalizm i studia nad organizacjami sportowymi	19
1. Socjologia organizacji	19
2. Instytucje i instytucjonalizm	22
2.1. Instytucje	22
2.2. Nowy instytucjonalizm w socjologii i ekonomii	27
Rozdział II. Organizacja sportowa – klub sportowy	35
1. Instytucjonalny wymiar sportu	35
2. Organizacje sportowe	40
2.1. Klub sportowy jako organizacja sportowa	43
2.2. Klub sportowy w polskim systemie sportu	45
2.2.1. Klub sportowy w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej	45
2.2.2. Klub sportowy w systemie sportu po 1989 roku	52
2.3. Klub sportowy – zarys definicyjny	55
Rozdział III. Transformacja i sport	59
1. Transformacja ustrojowa a sport – wprowadzenie	59
1.1. Transformacja – zarys definicyjny	60
1.2. Badania nad transformacją	61
1.3. Ramy czasowe transformacji w Polsce	64
1.4. Periodyzacja okresu transformacji	67
1.5. Podsumowanie	69
2. Sport w transformacji ustrojowej w Polsce	69
2.1. Sport w Polsce przed 1989 rokiem	71
2.2. Początki transformacji w sporcie w Gdańsku	74
2.3. Zmiany w przemyśle a zmiany w sporcie	76

2.4. Polityka państwa a sport	82
2.5. Wojskowe Kluby Sportowe w czasie transformacji	90
2.6. Gwardyjskie Kluby Sportowe w czasie transformacji	92
2.7. Pozostałe organizacje sportowe w czasie transformacji	94
2.8. Podsumowanie	98
Rozdział IV. Robotniczy Klub Sportowy Stoczniovec Gdańsk – studium przypadku	99
1. Historia RKS Stoczniovec Gdańsk w Polsce Ludowej	99
2. Transformacja ustrojowa – początek	103
3. Eliminacja państwa z pola sportu a działalność klubu sportowego	106
4. Relacja klub sportowy a zakłady przemysłowe	109
5. Erozja relacji międzyorganizacyjnej	115
6. Wprowadzanie zmian w organizacji sportowej	121
7. Działania naprawcze po restrukturyzacji Stoczniovec	131
8. Hala Olivia	134
9. Pracowniczki i pracownicy, zawodniczki i zawodnicy w okresie transformacji	139
10. Działacze Stoczniovec i ich kapitał społeczny	143
11. Sponsorzy	151
12. Pozostałe strategiczne działania w organizacji	153
13. Stabilność organizacyjno-finansowa	155
14. Los pozostałych sekcji sportowych po odłączeniu się od Stoczniovec	156
Rozdział V. Klub Sportowy Spójnia Gdańsk – studium przypadku	161
1. Historia KS Spójni Gdańsk w Polsce Ludowej	161
2. Relacja klub sportowy a spółdzielczość w Polsce Ludowej	166
3. Transformacja ustrojowa – początek	172
4. Eliminacja państwa z pola sportu a działalność klubu sportowego	175
5. Pierwszy etap zmian w Spójni w okresie transformacji	179
6. Drugi etap zmian w klubie sportowym	185
7. Trzeci etap zmian organizacyjnych	190
8. Działalność klubu sportowego w latach 1993–2001	193
9. Hala Spójni	198

10. Deinstytucjonalizacja klubu	203
11. Los pozostałych sekcji sportowych po odłączeniu się od Spójni	211
11.1. Od Spójni Gdańsk do Sopotckiego Klubu Lekkoatletycznego	211
11.2. Sekcja zapaśnicza i jej losy	212
11.3. Sekcja siatkówki mężczyzn i kobiet	213
11.4. Sekcja koszykówki mężczyzn	214
11.5. Z Gdańska do Gdyni, czyli losy sekcji koszykówki kobiet	215
 Rozdział VI. Gwardyjski Klub Sportowy Wybrzeże Gdańsk – studium przypadku	 227
1. Historia GKS Wybrzeże Gdańsk w Polsce Ludowej	227
2. Relacja klubu sportowego z resortem spraw wewnętrznych w Polsce Ludowej	231
3. Wycofywanie się państwa z pola sportu a działalność gwardyjskich klubów sportowych	242
4. Transformacja ustrojowa w GKS Wybrzeżu: pierwszy etap zmian	249
5. Drugi etap zmian w okresie transformacji	253
5.1. Korsarze – sekcja koszykówki	254
6. Działalność klubu w latach 1996–2004	259
6.1. Obiekty sportowe	260
6.2. Działacze i ich kapitał społeczny	266
7. Sponsoring	273
8. Upadek Gdańskiego Klubu Sportowego Wybrzeże Gdańsk	274
8.1. Piłka ręczna	277
8.2. Judo	281
8.3. Żużel	282
9. Los pozostałych sekcji sportowych Wybrzeża	292
 Rozdział VII. Podsumowanie, wyniki badania, ograniczenia i implikacje na przyszłość	 295
1. Najważniejsze odkrycia wynikające z badania	296
1.1. Czas transformacji w sporcie	296
1.2. Główne problemy transformacji	298
1.3. Czynniki wpływające na proces reinstytucjonalizacji	310
1.3.1. Zasoby materialne (infrastruktura, środki finansowe)	310

1.3.2. Zasoby ludzkie – w tym kapitał społeczny i kompetencje społeczne działaczy	313
1.3.3. Walka o zasoby	319
1.3.4. Pozostałe czynniki	320
1.3.5. Transformacyjna reinstytucjonalizacja organizacji sportowej	321
1.4. Czynniki wpływające na proces deinstytucjonalizacji	322
1.4.1. Zasoby materialne (infrastruktura, środki finansowe)	322
1.4.2. Zasoby ludzkie (w tym kapitał społeczny i kompetencje społeczne działaczy)	325
1.4.3. Walka o zasoby	327
1.4.4. Pozostałe czynniki	329
1.4.5. Transformacyjna deinstytucjonalizacja organizacji sportowej	333
2. Ograniczenia badania	333
3. Implikacje na przyszłość	335
3.1. Wykorzystanie studium przypadku	338
3.2. Wykorzystanie ramy teoretyczno-analitycznej	339
Zakończenie	341
Suplement – o ścieżkach metodologicznych słów kilka	345
1. Koncepcja projektu badawczego	345
1.2. Cele naukowe projektu badawczego	346
1.3. Główne pytania badawcze	347
2. Rama teoretyczna projektu badawczego	348
2.1. Teoria pól Neila Fligsteina i Douga McAdama	352
2.2. Koncepcja deinstytucjonalizacji Christine Oliver	357
2.3. Rama teoretyczna jako synteza koncepcji Fligsteina i McAdama z koncepcją Oliver	363
3. Podejście badawcze – studium przypadku	365
3.1. Analiza danych zastanych	367
3.2. Wywiad swobodny ukierunkowany	369
3.3. Analiza zebranych danych	372
Bibliografia	375